

59 רב אהא בר יעקב רמי ו-הטיל) ארבע חוטים בטלית, ועיף להו
60 מינף - והיה כופלם לשנים קודם שהכניסם בנקב הטלית ומעיל להו
61 בגלימא - ומכניס את הכפל בנקב הטלית ואביק להו מיבך - ותוחב
62 את שני ראשי החוטים שבצד האחד לתוך כפל החוטים שבצד
63 האחר, ונעשה כמו קשר עניבה, וטעם שעשה כן משום דקסבר בעינן
64 תמניא בגלימא - שצריך שיהיו שמונה חוטים בבגד, כי היכי דליהוי
65 - כדי שיתקיים הכתוב (דברים כב יג) גדלים תעשה לך ודורשים גדיל
66 גדילים - גדיל, משמעו שני חוטים, ומכך שרבתה תורה בלשון רבים
67 גדלים משמע שצריך שני גדילים, במקום פתיל - במקום שפוחל
68 ו-ששור, קולעו בו את החוטים, היינו הנקב, שם ניחא את ארבעת
69 הגדילים, ומתוך שכופלם נמצאו שמונה חוטים.
70 רב ירמיה מדרפתי רמי תמניא - היה מטיל שמונה חוטים דאניהו
71 שיתסר - שנעשו ששה עשר משום שכפלם אחר שתחבם בנקב
72 הטלית ולא אביק להו - ולא היה עונבם. מר בריה דרבניא, עביד
73 כדרין - היה עושה כמו שאנו עושים, שהיה מכניס בנקב רק ארבעה
74 חוטים וכשנכפלים הם שמונה.
75 הגמרא מביאה מעשה שהיה לענין ברכה על עשיית הציצית
76 ומבררת את הדין בזה: רב נחמן אשכחיה ו-מצא) לרב אדא בר
77 אהבה, רמי חוטי - שהיה מטיל ציצית בטליתו, וקא מברך לעשות
78 ציצית, אמר ליה רב נחמן לרב אדא, מאי ציצי שמענא - מה הוא
79 'ציצית' שאני שומע מפיו, ובלשון גלגול אמר לו כן, והרי הכי - כך
80 אמר רב, ציצית אין צריכה ברכה בשעת עשייתה.
81 רב חסדא מקשה על דברי רב נחמן בשם רב: כי נח נפשיה דרב הונא
82 - כשמת רב הונא, על רב חסדא למירמא דרב אדרב - נכנס רב
83 חסדא לבית המדרש להקשות סתירה בדברי רב, ומי אמר רב,
84 ציצית בשעת עשייתה אין צריכה ברכה, והא אמר רב יהודה אמר
85 רב, מנין לציצית בעובד כוכבים - שעשאה עובד כוכבים שהיא
86 פסולה, שנאמר (במדבר טו לח) דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם
87 ועשו להם ציצית, מכאן יש לדרוש, שבני ישראל יעשו את הציצית
88 ולא העובדי כוכבים עשו.
89 מבררת הגמרא: והא רמיא - מה התכוין רב חסדא להקשות
90 בכך. אמר רב יוסף, קסבר רב חסדא, כל מצוה שבשירה בעובד
91 כוכבים - כאשר נעשית על ידי גוי, אם נעשית בישראל - על ידי
92 ישראל, אין צריך לברך עליה, אבל כל מצוה שפסולה בעובד
93 כוכבים, בישראל צריך לברך עליה. ולכך הקשה רב חסדא, שאם
94 רב סובר שהגוי פסול לעשיית ציצית, אם כן מדוע אין צריך לברך על
95 עשייתה.
96 הגמרא דנה עתה האם הכלל שאמר רב יוסף בדעת רב חסדא הוא
97 נכון. שואלת הגמרא: וכללא הוא, והרי מילה דבשירה בעובד
98 כוכבים שמל את ישראל, דתניא עיר שאין בה רופא ו-מוהל
99 ישראל, ויש בה רופא ארמאי ו-מוהל עובד כוכבים ורופא בותי,
100 ימול את ישראל הארמאי ואל ימול בותי, משום שהכותים אינם
101 מלים לשם מצות מילה אלא לשם עבודה זרה, דברי רבי מאיר, רבי
102 יהודה אמר, ימול בותי ולא ארמאי, משום שעובדי כוכבים
103 חשודים על שפכות דמים. ומברייתא זו נראה שהגוי כשר למול,
104 ומכל מקום בישראל המל הרי הוא צריך לברך, דאמר מר - שהרי
105 אמרו חכמים המל אמר, ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם אשר
106 קדשנו במצותיו וצונו על המילה, ומוכח שאין את הכלל שאמר רב
107 יוסף.
108 משיבה הגמרא: מידי הוא טעמא אלא לרב - הרי כלל זה שאמרנו
109 הוא רק כדי להקשות על רב, ולשיטת רב אין הוכחה ממילה שכלל
110 זה אינו נכון, שהרי רב מיפסיל פסיל מילה הנעשית על ידי גוי, ולכן
111 מובן שמברכים מנין ליה מילה בעובד כוכבים -
112 הנעשית על ידי גוי, שפסולה, דרו בר פפא משמיה דרב אמר,
113 נאמר לאברהם במצות מילה (בראשית טו) 'אתה את בריתי תשמור',
114 רק נמול כמוך רשאי למול. רבי יוחנן אמר, משום שנאמר באותה
115 פרשה (שם פ יג) 'המול ימול' וגו', ויש לדרוש, המל ימול - מי שמהול
116 ימול אחרים, ולא הגוי שאינו מצווה למול את עצמו. וחזרת קושיית

1 אין לה שיעור הכוונה שאין לה שיעור למעלה שיכול לעשות חוטים
2 ארוכים ככל שירצה, אבל יש לה שיעור למטה - יש שיעור שלא
3 יפחות ממנו כפי ששינוי שלא יפחות מארבע אצבעות.
4 ובהכרח יש לך לפרש כן דברי הברייתא, דאי לא תימא הכי - שאם
5 לא תאמר כן איך תפרש מה ששינוי בויצא בו - כשם שציצית אין
6 לה שיעור כך לולב אין לו שיעור, וכי הכי נמי דאין לו ללולב
7 שיעור ללל, והתנן - הרי שינוי במשנה (סוכה כט) לולב שיש בו
8 שלשה טפחים כדי לנענע בו בשר, הרי שיש שיעור לאורך הלולב,
9 אלא בהכרח מה ששינוי אין לו שיעור הכוונה שאין לו שיעור
10 למעלה שיכול ליטול לולב כולו שירצה אבל יש לו שיעור
11 למטה שלכל הפחות יהיה בו השיעור הנזכר במשנה. והכא נמי
12 לגבי חוטי ציצית, כוונת הברייתא שאין לו שיעור למעלה, אבל יש
13 לו שיעור למטה.
14 הגמרא מביאה ברייתא שחוטי הציצית צריכים להיות מופרדים: תנו
15 רבנן, נאמר (במדבר טו לח) ועשו להם ציצית וגו' אין במשמע ציצית
16 אלא ענה - שיצאו החוטים מופרדים מחוץ לחבורם בגדיל, כמו ענפי
17 האילן היוצאים מן הגזע, וכן הוא אומר (יחזקאל א ח) ויבדלני בציצית
18 ראשי, דהיינו שיצאה יד ואחזה בציצית ו-שערות) ראשו, ומכאן
19 שציצית הם פתילים היוצאים מן הדבר עצמו כשערות הראש. ואמר
20 אבין, וצריך לפרושה ו-להפריד) את חוטי הציצית כי צוציתא
21 דארמאי - כבלורית שער הראש של הגויים שהם דבוקים מלמטה
22 ומופרדים מלמעלה.
23 הגמרא מביאה ברייתא על מקום קשירת חוטי הציצית בטלית: תנו
24 רבנן, הטיל - קשר את הציצית על הקרן - על שפת חודה של קרן
25 הטלית, או על הגדיל - חוט עבה העשוי בשולי הבגד כדי שלא יפרם
26 הבגד, בשירה, רבי אליעזר בן יעקב (אומר) פוסל בשתייהו.
27 אומרת הגמרא: כמאן אולא - כמי הולך הא דאמר רב גידל אמר
28 רב, ציצית צריכה שתהא נזמפת ו-משולשלת) על הקרן, משום
29 שנאמר (במדבר טו לח) על נפשי בנידיהם. כמאן, רבי אליעזר בן
30 יעקב שהיה פוסל אם הטיל את הציצית על הקרן או על הגדיל ממש,
31 אלא צריך שירחיק מן הקרן באופן שתהיה הציצית תלויה על הקרן.
32 הגמרא מבררת את שיעור הרוחקת הציצית מהקרן: אמר רבי יעקב
33 אמר רבי יוחנן, וצריך שירחיק את נקב הציצית משפת הבגד מלא
34 קשר גודל - כשיעור הפרק החיצון של האגודל. ואף שכבר אמר רב
35 פפא לעיל (מא) ששיעור מרחק הנקב משפת הבגד הוא תוך שלוש
36 אצבעות, ואיצטריך דרב יעקב, דאי מדרב פפא - אנו צריכים לדברי רב פפא,
37 ואיצטריך דרבי יעקב, דאי מדרב פפא, הנה אמרנו - הייתי אומר
38 שתוך שלש שאמר רב פפא משמעו דלא לירחיק טפי - שלא ירחיק
39 את הנקב יותר משלוש אצבעות, וכן מה דמקרב לשפת הבגד מעלי,
40 ומשום כך ואיצטריך לדרבי יעקב שצריך להרחיק כשיעור גודל. ואי
41 מדרבי יעקב, הנה אמרנו שכמלא קשר גודל משמעו דלא ליקר
42 טפי - שלא יקרב את הנקב לשפת הבגד פחות משיעור זה וכן
43 דרחיק מעלי, ולכך צריכא - נצרכים דברי רב פפא, ללמד שלא
44 ירחיק את הנקב יותר משלוש אצבעות.
45 הגמרא מביאה מעשה שהיה בהרחקת הנקב משפת הבגד: רבינא
46 ורב סמא, הוו יתבי קמיה דרב אשי - היו יושבים לפני רב אשי,
47 חזויה ו-ראה) רב סמא, לקרניה דגלימיה ו-לקרן בגדו) דרבניא,
48 דסתה ובצר ממלא קשר גודל - שנקרע ונפתח שיעור מרחק הנקב
49 משפת הבגד משיעור קשר אגודל. אמר ליה רב סמא לרבניא, לא
50 קבר לה מר להא דרבי יעקב שצריך להרחיק כמלוא קשר גודל.
51 אמר ליה רבינא, בשעת עשייה איתמר - לא נאמר שיעור זה אלא
52 בשעת עשיית הציצית, אבל אם אחר כך נפתח, לא נפסלה הציצית.
53 איכסיה - ההבטיש רב סמא שלא ידע דין זה. אמר ליה רב אשי לרב
54 סמא, לא תתקוף לך - אל תצטער בשל כך, משום שחך מינייהו
55 בתרי מינן - אחד מהם מחכמי ארץ ישראל, גדולה מעלתם
56 בחריפות ובפקחות כשנים מאיתנו חכמי בבל, ורבינא מארץ ישראל
57 הוא ואתה מבבל ולפיכך לא תבוש.
58 הגמרא מספרת כיצד היו נוהגים האמוראים בהטלת חוטי הציצית:

40 עובר על איסור כלאים, שהרי אין כאן מצוה שתדחה את האיסור.
 41 שואלת הגמרא: מה בכך אם יטיל חוטים הצבועים ב'קלא אילן', ולא
 42 יהא אלא לכן – הן אמנם שלא מתקיימת בחוטים אלו מצות תכלת
 43 אך מתקיימת בהם מצות חוטי לבן [שכל הצבועים כשרים לחוטי לבן],
 44 וכיון שכך, תבא מצות חוטי לבן של יציאת ותדחה איסור כלאים.
 45 מתרצת הגמרא: בין דאפשר להטיל בסדין חוטי לבן במין – במין
 46 הבגד. כלומר חוטי לבן של פשתן בסדין הפשתן, אם מטיל חוטי צמר
 47 לא – אין המצוה דוחה לא תעשה של כלאים. שאין המצוה דוחה
 48 את האיסור אלא אם כן אי אפשר לקיים את המצוה בלא לעבור על
 49 האיסור, אבל אם אפשר לקיים המצוה בלא לעבור על האיסור, אין
 50 המצוה דוחה את האיסור. כדריש לקיש – וכלל זה למדנו מדברי
 51 ריש לקיש דאמר ריש לקיש, כל מקום שאמה מוצא עשה ולא
 52 תעשה, אם אמה יכול לקיים את שניהם – לקיים את העשה בלא
 53 לעבור על הלא תעשה, מוטב, ואם לאו – אם אין אפשרות לקיים
 54 את העשה בלא לעבור על הלא תעשה, אזי יבוא עשה וידחה את
 55 לא תעשה. – הרי שאין עשה דוחה לא תעשה אלא אם כן אי אפשר
 56 לקיים גם את העשה וגם את הלא תעשה, אך אם אפשר לקיים
 57 שניהם, כגון להטיל חוטי לבן של פשתן בבגד פשתן ולא להטיל חוטי
 58 צמר, אין העשה דוחה את הלא תעשה.
 59 שואלת הגמרא: וכי מפני חשש זה שמא החוטים צבועים ב'קלא אילן'
 60 פטרו חכמים את הסדין מציצית, וליבדוקה – מדוע לא יתקנו חכמים
 61 שלא יקנה אדם חוטי תכלת אלא אם כן יבדוק שהם צבועים בתכלת
 62 ולא ב'קלא אילן'.
 63 הגמרא חוזרת בה: ולפיכך חזרת בה הגמרא ומפרשת, שאין טעם
 64 האיסור משום החשש שיטיל חוטי 'קלא אילן' אלא גזירה משום
 65 'מעיקמה' – נסיון. שמא יקנה חוטי תכלת שנצבעו לנסיון לבחון את
 66 טיב הצבע, וחוטים אלו פסולים לציצית מפני שלא נצבעו לשם
 67 מצוה. ואם יטיל חוטים אלו יעבור על איסור כלאים שאין כאן מצוה
 68 הדוחה את האיסור, ומחמת חשש זה תקנו חכמים שלא להטיל כלל
 69 תכלת בסדין של פשתן.
 70 שואלת הגמרא: וליבתבה אדיסקי – מדוע לא יכתבו אגרות וישלחו
 71 אל מוכרי התכלת, ובהם יכתבו שצמר שנצבע לנסיון פסול לציצית
 72 ואין למכרו לצורך מצוה, ומאחר שהצבועים ידעו הלכה זו, יש
 73 לסמוך עליהם שלא ימכרו חוטים אלו למצות ציצית.
 74 מתרצת הגמרא: וכי אדיסקי ליקום וליסמוך – האם אנו יכולים
 75 לסמוך על אגרות פסקי הלכה הנשלחים אל צובעי התכלת. הרי אין
 76 אותם אגרות חשובים בעיני המקבלים אותם ואינם מקיימים את
 77 הכתוב בהם.
 78 הגמרא דוחה את התירוץ: אמר רבא השתא

1 תגנו רבנן, קדין של פשתן נחלקו בו חכמים האם הוא חייב בציצית.
 2 בית שמאי פוקרין, לפי שחוטי התכלת של ציצית הם חוטי צמר
 3 ואסור להטילם בסדין פשתן משום איסור כלאים [שעטנז]. ובית
 4 הלל מחייבין את הסדין בציצית, כי לדעתם לא נאמר איסור כלאים
 5 במצות ציצית, שנאמר (דברים כב יא) 'לא תלבש שעטנז צמר ופשתים
 6 יחדו', ונסמך לו הפסוק (שם כב יב) 'וגדלים תעשה לך על ארבע כנפות
 7 פסותך', ומסמיכות הכתובים יש ללמוד, שבמצות ציצית לא אסרה
 8 התורה איסור כלאים, שמצות עשה של ציצית דוחה לא תעשה של
 9 כלאים. ובית שמאי חולקים על דרשה זו. והלכה כדברי בית הלל.
 10 אמר רבי אליעזר בן רבי צדוק, והלא כל המטיל תכלת בסדינו
 11 בירושלים אינו אלא מן המתמיהין – שהרואים אותו תמהים
 12 ואומרים 'כלאים הוא לבוש'. הרי שאין הלכה כבית הלל ושלא
 13 כתנא קמא הפוסק הלכה כבית הלל.
 14 אמר רבי, הרי בכל מקום הלכה כבית הלל ואם בן למה באמת
 15 אקרוה בירושלים והלא לבית הלל אין איסור בדבר. השיב רבי, אף
 16 על פי שהלכה כבית הלל, גזרו בירושלים שלא להטיל ציצית בסדין,
 17 וטעם הגזירה, לפי שאין אנשי העולם בקיאים בדין זה שאין איסור
 18 כלאים בציצית, והם סוברים שדין הציצית כדין שאר בגדים, ואם
 19 יראו שמטילים ציצית של צמר בסדין פשתן, יבואו להתיר איסור
 20 כלאים בכל הבגדים. עד כאן דברי הברייתא, ולהלן דנה הגמרא
 21 בברייתא זו.
 22 אמר ליה רבא פר רב הניא לרבא, מדוע חששו חכמים לאותם
 23 שאינם בקיאים בהיתר כלאים בציצית, והרי אפשר ללמד את העם
 24 שלא אסרה תורה כלאים בציצית על ידי דלרמו בי עשרה –
 25 שעשרה אנשים הידועים כהגונים ויראי שמים יטילו ציצית של צמר
 26 בבגד פשתן, ונפקו לשוקא – ויצאו עם אותו בגד אל השוק, ועל ידי
 27 כן מפרסמא למילתא – יתפרסם הדבר שאין איסור כלאים בציצית.
 28 מתרצת הגמרא: כיון שאין האנשים בקיאים שהתורה התירה איסור
 29 כלאים בציצית, כל שכן דמתמהו עילון – ודאי שיתמהו מאד על
 30 אותם אנשים יראי שמים הלובשים ציצית כלאים. אך לא ילמדו מכך
 31 שהתירה תורה כלאים בציצית.
 32 מוסיפה הגמרא להקשות: ולידרשא בפירקא – ידרשו החכמים
 33 בדרשותיהם הקבועות וילמדו את העם שהתורה התירה איסור
 34 כלאים בציצית.
 35 ולכן חזרת בה הגמרא, שאין טעם האיסור מפני אותם שאינם
 36 יודעים שהתורה התירה איסור כלאים בציצית, אלא לפיכך אסרו
 37 בירושלים להטיל תכלת בסדין גזירה משום שמא במקום חוטי
 38 תכלת יטיל חוטי צמר הצבועים בצבע 'קלא אילן' הדומה
 39 לתכלת, וכיון שבחוטים אלו לא מתקיימת מצות תכלת, נמצא זה

המשך ביאור למס' מנחות ליום רביעי עמ' א

13 סוכה, ובכל זאת פישראל העושה סוכה אין צריך לברך על
 14 עשייתה, דתניא, העושה סוכה לעצמו אומר בשעת עשייתה ברוך
 15 אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה,
 16 כמא לישב בה בחג הסוכות אומר, ברוך אתה ה' אלהינו מלך
 17 העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה, ואילו ברכת
 18 לעשות סוכה לא מברך, נמצא מבורא מברייתות אלו, שמצוה
 19 שהגוי כשר בעשייתה כגון סוכה, הישראל אינו מברך עליה וכמו
 20 הכלל שאמר רב יוסף, ומובאו קושיות רב חסדא.
 21 תפילין תיובתיה – דין עשיית התפילין הוא פירכא לדברי רב חסדא,
 22 והרי תפילין דפסולות פועבד בוכבים – אם עשאן עובד כוכבים
 23 פסולות, דתני רב חיננא בריה דרבא

1 רב חסדא, מדוע אין צריך ברכה על עשיית הציצית, והרי רב אומר
 2 שעובד כוכבים פסול לעשיית ציצית, והכלל הוא שיש ברכה במצוה
 3 שעובד כוכבים פסול בה.
 4 אומרת הגמרא: דין עשיית סוכה מפייע ליה לכלל שאמר רב יוסף,
 5 אבל דין עשיית התפילין הוי תיובתיה – הוא פירכא לכלל זה. שהרי
 6 סוכה, דבשירה עשייתה פועבד בוכבים, דתניא, סוכת עובדי
 7 כוכבים, וכן סוכת נשים – שעשו גוים או נשים כדי לדור בה בימות
 8 החמה, וכן סוכת בהמה – שעשאה לצורך בהמות, וכן סוכת
 9 בנותיים – שעשאה כותים, כדי לדור בה בימות החמה, וכן סוכה
 10 מכל מקום – אפילו סוכה הפחותה מאלו שאינה קבועה אלא בעליה
 11 נדים והולכים, בשירה, ובכלל שתהא מסוככת בהיתלה –
 12 שעשאה לצל סוכה. נמצא מבואר בברייתא שגוי כשר לעשות

מנחות דף מב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה - עוז והדר" (ליום רביעי) קנה

62 חוטי הציצית לשמה, סובר כתנא קמא שאין צריך לעבד את העורות
63 של תפילין לשמן, ושמואל הסובר שצריך טויה לשמה, סובר כרבן
64 שמעון בן גמליאל.
65 הגמרא מביאה את דיני הכנת צבע התכלת לציצית, ואופן צביעתה:
66 אָמַר לִיה אַבְי רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יְהוּדָה, הָא תְּכֵלֶתָא - אַתְּ תְּכֵלֶת
67 הַצִּיצִית, הֵיבִי צְבָעִיתוּ לָהּ - כִּיְצַד אַתְּם צוֹבְעִים אוֹתָהּ. אָמַר לִיה רַב
68 שְׁמוּאֵל לֵאבִי, מִיִּיתִינָן וּמְבִיאִים] דָּם חֲלוּזָן וְסַמְנִין, וְרַמְיָן לָהּ -
69 וּמְטִילִים אוֹתָם בְּיוֹרְהָ וּ-קַעְרָה], וּמְרַתְחִינָן לִיה עַד שְׁנוֹרַצ צֶבֶע
70 הַתְּכֵלֶת] וְשִׁקְלִינָא פּוֹרְתָא בְּצִיבָתָא - ולוקחים מעט מהצבע בקליפת
71 ביצה, וְמַעְמִינָן לָהּ בְּאוּרָא - ובודקים אותו אם הוא טוב וראוי
72 לצביעה על ידי שצובעים בו חתיכת בד קטנה, ולאחר הבדיקה שְׁדִינָן
73 לִיה לְהַחֲוֵא בְּצִיבָתָא - משליכים את אותה קליפת הביצה עם הצבע
74 שנשאר בתוכה, וְקָלִינָן לִיה לְאוּרָא - שורפים את הבד הצבוע.
75 אומרת הגמרא: שְׁמַע מִינָה תְּלַת - מדברי שמואל אנו למדים
76 שלשה דינים בהלכות התכלת, מִכָּךְ שְׁצִרְךָ לְשׂוֹרֵף אֶת הַבַּד שְׁמַע
77 מִינָה מְעִימָה פְּסוּלָה - יש ללמוד שהצביעה שעשו לנסיון פסולה,
78 ומִכָּךְ שְׁצִיבַת הַבַּד פְּסוּלָה שְׁמַע מִינָה דְּעֵינָן צְבִיעָה לְשִׁמָּה - יש
79 ללמוד שצריך שתהיה צביעת הציצית לשם מצות ציצית ולא לשם
80 בדיקה, ומִכָּךְ שוֹרְקִים אֶת הַנּוֹתָר בְּבִיצָה שְׁמַע מִינָה מְעִימָה פְּסוּלָה
81 - יש ללמוד שהבדיקה פסלה את הצבע, ואם יחזיר את הנשאר
82 ליורה כל הצבע שביורה יפסל.
83 מקשה הגמרא: הֵינָנו מְעִימָה פְּסוּלָה הֵינָנו צְבִיעָה לְשִׁמָּה - והרי
84 הדין הראשון ששמענו מדברי שמואל שהטעימה פסולה, הוא מאותו
85 הטעם שהצביעה צריכה להיות לשמה, ונמצא אם כן שאין כאן
86 שלושה דינים אלא רק שנים.
87 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב אֲשֵׁי, אֲבָן אֵין כְּאֵן שְׁלוּשָׁה דִּינִים אֲלֵא
88 שְׁנַיִם, וְכֵּה פְּעֵם קְאָמַר - ודברי הגמרא הם בדרך ביאור, מֵה פְּעֵם
89 שְׁהַמְעִימָה פְּסוּלָה, מְשׁוּם דְּעֵינָן צְבִיעָה לְשִׁמָּה, וְצִיבַת הַצִּמְר לֵא
90 נַעֲשֶׂתָה לְשֵׁם צִיּוּת אֲלֵא לְשֵׁם בְּדִיקָת הַצֶּבֶע.
91 הגמרא מביאה, שהדין השלישי שצבע שהשתמשו בו נפסל שני
92 במחלוקת תנאים: בְּתַנְאֵי, (מְעִימָה פְּסוּלָה) [מְעִימָה פְּסוּלָה] - בדק
93 את צבע התכלת פסל את כל הצבע שבאותו כלי, מְשׁוּם שְׁנַאֲמַר
94 לַגְּבִי בְּגִדֵי הַכְּהוֹנָה (שמות כח לא) וְעֵשִׂיתָ אֶת מַעֲלֵי הָאֶפֶד כְּלִיל
95 תְּכֵלֶת], ומכאן יש לדרוש שיהיה הבגד צבוע בכל התכלת, כלומר
96 בעיקר מראה החילוץ שבצבע, ואחר שלקחו ממנו מעט לנסיון לא
97 נשאר בצבע את עיקר התכלת, דְּבָרֵי רַבִּי חִנְיָא בְּן גַּמְלִיאֵל, רַבִּי
98 יוֹהָנָן בְּן דְּהַבַּאי אָמַר, אֶפְּיֵלוּ מְרָאָה שְׁנֵי שְׁפָה בִּישָׁר - אפילו אדר
99 שהשתמשו בצבע לצביעת בגד, הנותר בכלי כשר לצביעה, מְשׁוּם
100 שְׁנַאֲמַר 'וְשֵׁנִי תוֹלְעֵת', ויש לדרוש את תיבת 'שני' גם בלשון שני,
101 והיינו שהבגד השני הנצבע מהתולעת גם הוא כשר, וכן יש לדרוש
102 גם על צבע התכלת המוכר באותו מקום, שהינו כמו שני התולעת,
103 וכלומר שצבע השני של התכלת גם הוא כשר.
104 תַּנּוּ רַבְּנָן, תְּכֵלֶת אֵין לָהּ בְּדִיקָה - חוטי ציצית הצבועים בתכלת, אי
105 אפשר לבדוקם אם נצבעו בצבע כשר, ומשום כך אֵין נִקְחָת אֲלֵא
106 מִן הַמּוֹמָקָה - אין קונים את ציצית התכלת אלא מאדם מומחה
107 היודע את דיני הצבע. תְּפִילִין יֵשׁ לָהֶם בְּדִיקָה - תפילין אפשר
108 לבדוקם אם יש בהם אותיות חסרות ויתרות, וְאֵין נִיקְחִין אֲלֵא מִן
109 הַמּוֹמָקָה - ואף על פי כן אין קונים אותם אלא מן המומחה, היודע
110 שצריכים לעבד את עור התפילין לשם תפילין. קְפָרִים וּמוֹזוֹת - ספרי
111 תורה ומוזות, יֵשׁ לָהֶן בְּדִיקָה - אפשר לבדוקם אם הם כשרים שהרי
112 יכול להתבונן אם יש בהם אותיות חסרות ויתרות, וְנִיקְחִין מִכָּל אֲדָם
113 ומשום כך אפשר לקנותם מכל אדם אף שאינו מומחה, ואינם
114 דומים לתפילין, שכן ספרי תורה ומוזות אין צריך לעבד את הקלף
115 שלהם לשמה.
116 הגמרא הבינה שמה ששינוי בברייתא 'התכלת אין לה בדיקה' הוא
117 מחמת שאי אפשר לברר אם נצבעה בתכלת או בקלא אילן. ועל כך
118 שואלת הגמרא: וְתְּכֵלֶת אֵין לָהּ בְּדִיקָה - האם אי אפשר לבדוק את
119 חוטי התכלת שבציצית אם נצבעו בצבע הראוי או בקלא אילן, וְהָא
120 - והרי רב יצחק בריה דרב יהודה בדיק ליה - היה בודק את חוטי
121 התכלת, (סִימָן בְּנֵשֶׁם) מִיִּיתִי - היה מביא מִנְבִיא מְנַבֵּיא גִילָא וּמִנְא
122 דְּשִׁבְלִיתָא וּ-מִים היוצאים מן התלתן וּמִימֵי רְגִלִים

1 מִפְּשָׁרְנָא וּ-שֵׁם מְקוּם], סִפֵּר תוֹרָה תְּפִילִין וּמוֹזוֹת שְׁבִתְכֵן צְרוּךְ
2 או בּוֹתֵי או עוֹבֵד בּוֹכְבִים או עֹבֵד כְּנַעֲנִי, או אִשָּׁה וְקָטָן - או קטן,
3 או מוֹמֵר, פְּסוּלִין, מְשׁוּם שְׁנַאֲמַר בְּפִרְשַׁת תְּפִילִין (דברים ו ה-ט)
4 וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יָדָּהּ וְהָיָה לְטָטַפְתּוֹ בֵּין עֵינָיָהּ, וְכַתְּבָתֶם עַל מוֹזוֹת
5 בֵּיתָהּ וּבִשְׁעָרֶיהָ, וְדוֹרְשִׁים וְקִשְׁרָתָם וְכַתְּבָתֶם, כֹּל שֵׁשְׁנֵינוּ בְּקִשְׁרֵיהָ
6 יִשְׁנֵנוּ בְּכַתְּבֵיהָ - מי שחיבב במצות קשירת תפילין, כשר למצות
7 כתיבת התפילין, כֹּל שֵׁאִינוּ בְּקִשְׁרֵיהָ וּכְגוֹן אֵלוּ הַמְנוּיִים לְעֵיל אֵינוּ
8 בְּכַתְּבֵיהָ. מְסִימַת הַגְּמָרָא אֶת הַקּוּשִׁיא: וּבִישְׁרָאֵל - ומכל מקום
9 ישאל העושה את התפילין, אֵינוּ צְרִיךְ לְבָרְךָ, דְּשִׁלַּח רַב הֵי
10 בְּרִיה דְּרַב הוֹנָא מְשָׁמִיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן לְחַכְמַיִם, עַל תְּפִילִין שֶׁל יָד,
11 כְּשֶׁמְנִיחַם אוֹמֵר, בְּרוּךְ אַתָּה... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוּ לְהִנִּיחַ
12 תְּפִילִין, עַל תְּפִילִין שֶׁל רֹאשׁ אוֹמֵר, בְּרוּךְ אַתָּה... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
13 בְּמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוּ עַל מִצְוֹת תְּפִילִין. ומשמע מדברי רב חייה, וְאֵילוּ
14 בְּרַכַּת לְעֵשׂוֹת תְּפִילִין לֹא מְבָרַךְ, ומכאן מוכח שאף במצוה שאין
15 הגוי כשר בעשייתה, פעמים שאין הישראל מברך עליה, ואם כן מה
16 היא קושיית רב חסדא.
17 מבארת הגמרא: אֵלֵא לָאו הֵינָנו מְעָמָא - אלא ודאי זה הכלל, כֹּל
18 מִינָה דְּעֵשִׂיתָהּ הִיא גְּמַר הַמְצוּה, בְּגוֹן מִלָּה שֶׁבִשְׁעָה שְׁמַל קִיּוּם
19 אֶת מִצְוֹת הַמִּלְוָה, אֵף עַל גַּב דְּכִשְׁרָאֵל עֵשִׂיתָה עוֹבֵד בּוֹכְבִים - על
20 ידי עובד כוכבים, מכל מקום בִּישְׁרָאֵל צְרִיךְ לְבָרְךָ עֲלֵיהּ, וְכֹל מְצוּה
21 דְּעֵשִׂיתָהּ לָאו גְּמַר מְצוּה, בְּגוֹן עֵשִׂית תְּפִילִין, שֶׁהַכְּתוּב הֵם רַק
22 הַכֹּשֶׁר לְמַצוּה, וְהַנְּחָתָם הִיא הַמְצוּה, אֵף עַל גַּב דְּפְסוּלוֹת עוֹבֵד
23 בּוֹכְבִים, בִּישְׁרָאֵל אֵינוּ צְרִיךְ לְבָרְךָ. וּבְצִיּוּת, בְּהָא קְמִיפְלִיגֵי - בכך
24 נחלקו רב נחמן ורב חסדא בדעת רב, מַר סָבַר - רב חסדא סבר
25 שציצית הוכת מלית הוא, ומשום כך הנחת הציצית בטלית זו היא
26 גמר מצוה ולכן על כרחך צריך לומר שרב הצריך לברך עליה, וְמַר
27 סָבַר - רב נחמן סבר, שציצית הוכת נְבָרָא הוּא, ורק כשמתעטף בטלית
28 בת ארבע כנפות חייב בציצית, אבל כשמטיל את הציצית בטלית
29 כשאינו עטוף בה אין זה אלא הכשר והכנה למצות הציצית, ולכן אין
30 לברך על עשייתה.
31 רב מרדכי מתיר באופן אחר: אָמַר לִיה רַב מְרְדִכִי לְרַב אֲשֵׁי, אֲתוּן
32 הָכִי מְתִנְיָתוּ לָהּ - אתם כך שניתם את דברי רב יהודה בשם רב,
33 שציצית שעשאה עובד כוכבים פסולה, ומשום כך הוקשה לרב
34 חסדא מה הטעם שאין הישראל מברך על עשייתה, אֲנִי הָכִי מְתִנְיָן
35 לָהּ - אבל אנו כך שנינו שמועה זו, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מִנְיָן
36 לְצִיּוּת עוֹבֵד בּוֹכְבִים - שעשאה עובד כוכבים שְׁבִשְׁרֵיהָ, שְׁנַאֲמַר
37 (במדרב טו דף) 'דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים וְעֵשׂוּ לָהֶם צִיּוּת'
38 ויש לדרוש את הכתוב וְעֵשׂוּ לָהֶם, שֶׁעֵשׂוּ לָהֶם אֲחֵרִיב, כלומר
39 שעובדי כוכבים יעשו עבור הישראל ציצית. ומאחר שעשיית ציצית
40 כשירה בגוי, לכן אין הישראל מברך עליה.
41 הגמרא מביאה כמה דינים ממה צריכים להיות עשויים חוטי הציצית:
42 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, חוטי ציצית שֶׁעֵשָׂן מִן הַקּוּצִיִם - חוטים
43 היוצאים מן הבגד ובלטים בו קוצים, וְמִן הַנְּימִין - או מחוטי
44 התפירה של שפת הבגד שנשארו לאחר התפירה, וּמִן הַנְּרִדִין - או
45 מחוטי הבגד שנשארו בשפת הבגד לאחר אריגתו, הַטְּלִית פְּסוּלָה,
46 משום שלא תלה את החוטים בבגד לשם ציצית אלא כבר היו
47 מחוברים בו ורק קשרן כדרך שקושרים את הציצית, אבל עשה את
48 חוטי הציצית מִן הַסִּיסִין - פקעיות כדוריות של חוטים בְּשִׁרְהָ,
49 משום שהטלם בבגד לשם ציצית, ואין צריך שתהיה טווית החוטים
50 לשם ציצית. כִּי אֲמַרְתֶּם קְמִיָּה דְּשְׁמוּאֵל - וכשנאמרו דברים הללו
51 לפני שמואל אָמַר, אֵף אִם עֵשָׂה מִן הַסִּיסִין פְּסוּלָה, מְשׁוּם דְּעֵינָן
52 מִיִּיתִי לְשִׁמָּה - שגם טווית החוטים צריכה להיעשות לשם ציצית.
53 אומרת הגמרא: שְׁבַג טוֹיִת הַחוּטִים צְרִיכָה לְהִיעֲשׂוֹת לְשֵׁם צִיּוּת
54 אומרת הגמרא: בְּתַנְאֵי - מחלוקת רב ושמואל אם טווית החוטים
55 צריכה להיות לשמה, תלויה במחלוקת תנאים לענין תפילין אם
56 צריך שיהיה עיבוד העור לשמה, שֶׁכָּךְ שֵׁנִינוּ, צִיָּפִין - את פרשיות
57 התפילין וְהָב, דֵּהֵינָנו שֶׁעֵשָׂה אֶת בְּתֵי תְּפִילִין מוֹהֵב, או שְׁמַלָּה
58 (-לשון טלאין) עֲלִיהֶן עוֹר בְּהֵמָה מְמָאָה - שעשה את בתי התפילין
59 מעור בהמה טמאה, פְּסוּלוֹת, אבל עשה את הבתים מעור בְּהֵמָה
60 מְהוֹרָה, בְּשִׁירוֹת וְאֵף עַל פִּי שְׁלֵא עֵיבְרָן לְשִׁמָּן - לשם תפילין, רַבֵּן
61 שְׁמַעוֹן בְּן גַּמְלִיאֵל חוֹלַק וְאוֹמֵר, אֵף מְעוֹר בְּהֵמָה מְהוֹרָה, תְּפִילִין
62 פְּסוּלוֹת עַד שֶׁעֵבְדוּן לְשִׁמָּן, ואם כן רב הסובר שאין צריך לטוות את